

Przeprowadzona w niniejszym opracowaniu analiza głównie penalnych aspektów aktywności medialnej ma na celu przybliżenie obszaru, na którym prawo karne przenika się z działalnością medialną. Już wstępna analiza orzecznictwa oraz dorobku doktryny przekonuje, że tematyka, o której mowa, jest znacznie mniej pogłębiona niż aspekty cywilistyczne lub administracyjnoprawne działalności medialnej.

Pamiętać należy, że to przepisy karne pełnią zasadniczą rolę w wyznaczaniu granic, w jakich może bez zakłóceń poruszać się wolna prasa. Stanowią jeden z podstawowych czynników determinujących treść takich pojęć, jak: wolność wypowiedzi, wolność słowa czy wolność prasy. Znaczenie norm prawnokarnie wartościujących zachowania skupiające się wokół wszelkich form aktywności prasowej lub szerzej medialnej jest w pełni dostrzegalne, gdy uświadomimy sobie, że wolne media to fundament porządku prawnego akceptowanego przez wszystkie demokratyczne państwa, których ustrój opiera się na sprawiedliwości społecznej i rządach prawa. Dlatego tak ważne jest, aby ingerencja ustawodawcy karnego w wolne media była wyważona i proporcjonalna do celów, które ma osiągnąć.

W prezentowanej pracy podjęto próbę określenia stopnia ingerencji prawa karnego w konstytucyjną wolność wypowiedzi, aby ustalić, czy pełni ono stawianą przed nim rolę środka ultima ratio. Odpowiedź na tak postawione pytanie pozwala bowiem ustalić poziom penalizacji prawa prasowego funkcjonującego w polskiej przestrzeni prawnej.

Piotr Kosmaty

prokurator Prokuratury Regionalnej w Krakowie. W 2016 roku delegowany do Departamentu Postępowania Sądowego Prokuratury Krajowej, a od 2017 roku delegowany do Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury – główny specjalista w Biurze Dyrektora. Autor ponad 50 publikacji z zakresu prawa karnego materialnego, procesowego, czynności operacyjnych i prawa prasowego. Członek Polskiego Stowarzyszenia Prawa Europejskiego i Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego. Od 2017 roku doktor nauk prawnych.

Marek Balawajder, Dyrektor Informacji Radia RMF FM:

Nareszcie – można powiedzieć – na rynku jest książka, która w sposób kompleksowy umiejscawia w skomplikowanych przepisach prawnych wszystkie newralgiczne obszary, na których działa dziennikarz w tym kraju. Nie ma tutaj niedomówień i miejsca na wątpliwości. Suche fakty w zderzeniu z paragrafami z jednej strony są przestrożą dla dziennikarzy, ale z drugiej pokazują im olbrzymie możliwości w tym zawodzie. Prokurator Piotr Kosmaty wskazuje na niebezpieczeństwa, ale też prawa. Dzisiaj bardzo często młodzi dziennikarze uważają, że wolność nie ma ograniczeń, nie kończy się nawet na progu sypialni opisywanego bohatera. A autor wyraźnie podkreśla: Wolność prasy, pomimo że została obwarowana tak wieloma gwarancjami prawnymi, nie ma charakteru absolutnego. Ta pozycja to nie tylko zakazy czy nakazy, ale także pokazanie wszystkich niuansów

dziennikarskiej profesji. To też swoisty elementarz dla każdego dziennikarza. Nie tylko tego, który stawia pierwsze kroki w zawodzie, ale dla najbardziej doświadczonych reporterów. Oni również popełniają błędy. Znajomości prawa nigdy za mało. Zwłaszcza dzisiaj, w czasach gdy jeden artykuł może przesądzić o istnieniu danego tytułu i dalszej karierze dziennikarza. To obowiązkowa lektura na dziennikarskich studiach i obowiązkowa książka w każdej redakcji.

dr hab. Janusz Raglewski, prof. UJ:

(...) książka poświęcona jest zagadnieniom pojawiającym się na styku regulacji prawa prasowego i karnego. Chodzi o analizę różnych aspektów działalności medialnej z perspektywy prawnokarnej. Wybór tak ujętego tematu należy uznać za wyjątkowo trafny. Jest to bowiem problematyka obfitująca w problemy o wysokim poziomie kontrowersyjności, które wciąż nie doczekały się jednoznacznego rozstrzygnięcia. Świat mediów w szerokim zakresie zainteresowany jest zagadnieniami związanymi z funkcjonowaniem prawa karnego w praktyce. Nadto wypowiedzi medialne mogą być wartościowane, m.in. z punktu widzenia podstaw odpowiedzialności karnej. Trafnie zwraca uwagę autor, że regulacje prawnokarne są jednym z (...) podstawowych czynników determinujących treść takich pojęć, jak: wolność wypowiedzi, wolność słowa czy wolność prasy. W polskiej literaturze karnistycznej brak monograficznego opracowania, które w tak szerokim zakresie prezentowałoby zagadnienia związane z działalnością medialną w świetle unormowań prawa karnego.

Spis treści:

Rozdział I. Rola prawa karnego w ograniczaniu wolności wypowiedzi

1. Pojęcie wolności wypowiedzi
2. Wolność wypowiedzi jako zasada ustrojowa
3. Wolność prasy
4. Ograniczenia wolności wypowiedzi oraz prasy
5. Wolność wypowiedzi oraz prasy w świetle regulacji międzynarodowych
6. Znaczenie prawa karnego materialnego w wytyczaniu granic swobody wypowiedzi i wolności prasy
7. Ustanie reakcji karnej a wolność wypowiedzi

Rozdział II. Odpowiedzialność prawna dziennikarza

1. Odpowiedzialność prawna dziennikarza
2. Model postępowania w sprawach prasowych
  - 2.1. Postępowanie karne
  - 2.2. Postępowanie cywilne
3. Prawo karne w relacji do odpowiedzialności dyscyplinarnej dziennikarza
4. Prawo do sprostowania

Rozdział III. Przepisy prasowe właściwe

1. Grupa pierwsza
  - 1.1. Nieoznaczenie materiałów prasowych (art. 49 w zw. z art. 27 PrPras)
  - 1.2. Rozpowszechnianie programu radiowego lub telewizyjnego bez koncesji oraz

rozprowadzanie programu radiowego lub telewizyjnego bez wpisu do rejestru

2. Grupa druga

2.1. Uchylenie się od opublikowania komunikatu urzędowego, ogłoszenia sądu lub innego organu państwowego albo listu gończego (art. 47 PrPras)

2.2. Prawnokarna ochrona organizacji działalności prasowej (art. 49 w zw. z art. 14 i 15 ust. 2 PrPras)

3. Grupa trzecia

Rozdział IV. Przepęstwa prasowe niewłaściwe (popęlnione w treści materiału prasowego)

1. Zniesławienie prasowe (medialne)

2. Zniewaga prasowa (medialna)

3. Obraza uczuć religijnych przy użyciu prasy

4. Publiczne propagowanie faszyzmu lub totalitaryzmu

Rozdział V. Przepęstwa przeciwko wolności prasy (szczególna ochrona dziennikarza)

1. Prawnokarna ochrona aktywności dziennikarskiej (art. 43)

2. Prawnokarna ochrona krytyki prasowej (art. 44)

3. Prawnokarna ochrona swobody drukowania, nabywania i rozpowszechniania informacji prasowych (art. 49 w zw. z art. 3)

4. Prawnokarna ochrona obowiązku informowania prasy (art. 49 w zw. z art. 11 ust. 2)

5. Odpowiedzialność redaktora za przepęstwo prasowe (art. 49a)

Rozdział VI. Wykroczenia prasowe

1. Ogólna charakterystyka wykroczeń

2. Działalność zawodowa dziennikarza a Kodeks wykroczeń

3. Wykroczenia prasowe właściwe (porządkowo-prasowe)

3.1. Nielegalne wydawanie dziennika lub czasopisma (art. 45 PrPras)

4. Wykroczenia prasowe niewłaściwe (popęlniane w treści publikacji)

4.1. Nawoływanie do przepęstwa (art. 52a k.w.)

Rozdział VII. Dostęp do akt postępowania karnego

1. Prawo do informacji. Jawność wewnętrzna i zewnętrzna postępowania karnego

2. Ograniczenia w dostępie do akt sprawy

3. Zewnętrzna jawność postępowania karnego

4. Udostępnienie informacji z postępowania przygotowawczego na mocy art. 12 Prawa o prokuraturze

5. Kodeks postępowania karnego a przepisy innych ustaw

6. Tajemnica postępowania przygotowawczego – między teorią a praktyką

Rozdział VIII. Sprawozdawczość sądowa w świetle prawa prasowego

1. Wypowiadanie opinii w mediach co do rozstrzygnięć sądowych (przedsądy)

2. Problematyka publikowania w środkach masowego przekazu wizerunku i danych osobowych uczestników procesu

3. Sprawozdawczość prasowa w kontekście art. 357 k.p.k.

Rozdział IX. Dziennikarstwo śledcze, agresywne metody gromadzenia informacji, tajemnica dziennikarska

1. Śledztwo dziennikarskie

1.1. Wpływ zasad procesowych na śledztwo dziennikarskie

1.2. Granice śledztwa dziennikarskiego

1.3. Prowokacja dziennikarska

2. Agresywne sposoby gromadzenia informacji

3. Tajemnica dziennikarska

Podsumowanie

Wybrana bibliografia